

IO1

**POROČILO RAZISKAVE O MEDNARODNEM BOJU
PROTI PRIREJANJU REZULTATOV TEKEM
POVZETEK**

IAM

Spodbujanje integritete proti prirejanju rezultatov tekem z izobraževanjem mladih športnikov

613162-EPP-1-2019-1-IT-SPO-SCP

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

**POROČILO JE BILO REALIZIRANO S PRISPEVKOM VSEH
PROJEKTHNIH PARTNERJEV:**

CODACONS

cre thi dev

creative thinking development

NKINTERBLOCK

PODPORA EVROPSKE KOMISIJE ZA PRIPRAVO TEGA DOKUMENTA NE PREDSTAVLJA POTRDITVE VSEBINE, KI ODRAŽA LE STALIŠČA AVTORJEV IN KOMISIJA NE MORE BITI ODGOVORNA ZA KAKRŠNO KOLI UPORABO, KI IZHAJA IZ INFORMACIJ, KI JIH VSEBUJE.

Avtorji

- Yoanna Dochevska, Študentka doktorskega študija na Nacionalni športni akademiji “Vassil Levski”, Predsednica BSDA, Bolgaria
- Sofia Papakonstantinou, Vodja projekta CreThiDev, Grčija
- Marco Ramadori, Predsednik CODACONS, Italija
- Dolores Forgione, Podpredsednica Associazione ISES, Italija
- Igor Pušnik, Predsednik NK Interblock, Slovenija
- Ömür Fatih Karakullukçu, Predsednik Turkish School Sport Federation, Turčija

Raziskovalci

Bolgaria	Stefka Djobova Ivelina Kirilova Ivaylo Zdravkov
Grčija	Maria Giannacourou Agni Vytaniotou
Italija	Federica Marchetti Gianluca Di Ascenzo Valeria Graziussi Andrea Ferrari
Slovenija	Maša Drčar Igor Pušnik
Turčija	Bilal Çağlayan Hüseyin Gümüş Mehmet Bulut

Kopiranje je dovoljeno le z navedbo vira.

KAZALO

1. UVOD stran 4

2. PROJEKT stran 5

**3. PRIREJANJE TEKEM V EVROPSKI UNIJI IN PROJEKTNA
RAZISKAVA stran 8**

4. ZAKLJUČKI IN PRIPOROČILA stran 9

1. UVOD

Prirejanje rezultatov tekem je globalna težava. Namen raziskave IAM je podrobno analizirati trenutne razmere, glede te nevarnosti za šport na mednarodni ravni, zlasti v partnerskih državah (Bolgarija, Grčija, Italija, Slovenija in Turčija) in v okviru EU.

Ta dokument predstavlja povzetek celotnega poročila (na voljo v angleščini na spletni strani projekta <https://codacons.it/progetto-iam/>), v katerem so predstavljeni rezultati raziskave, ki jo je izvedla projektna raziskovalna skupina IAM in nekateri podporni podatki.

Raziskava je temeljila na obstoječih in aktualnih uradnih statističnih podatkih, poročilih in člankih iz revij, časopisov, vladnih belih knjig in statističnih podatkih EU o prirejanju rezultatov tekem v sodelujočih državah. Poleg tega je bila vključena tudi analiza izvedenih pobud in projektov na evropski in mednarodni ravni, glede na globalno razsežnost prirejanja tekem. Poseben del poročila pa se nanaša na varstvo potrošnikov, ki se sklicuje na tehnične dokumente in industrijske statistike v zvezi s stališči navijačev glede manipulacije z rezultati in tekmami.

Namen dokumenta je informirati in ozaveščati o nevarnosti prirejanja rezultatov tekem, posledicah teh dejanj in obstoječih rešitvah preprečevanja, preko spodbujanja izobraževalnih, preventivnih in športnih vrednot, kot so integriteta, transparentnost in pravičnost.

Uporabljena metodologija: Analiza dostopnih virov literature in pregled obstoječih politik ter praks, vključno z opazovanjem in komunikacijo z zainteresiranimi deležniki.

2. PROJEKT

Spodbujanje integritete proti prirejanju rezultatov tekem je glavni cilj projekta IAM /Promoting Integrity Against Match-fixing through education among young athletes/ in posebna prednostna naloga programa Erasmus + Sport.

Osrednja ideja našega projekta je boj proti tej mednarodni sodobni grožnji, s katero se sooča šport, preko izobraževanja mladih športnikov (starih od 14 do 16 let), da bi ohranili transparentnost, poštenost in spoštovanje drugih že na zgodnji ravni športnih dejavnosti.

PROJEKTNI PARTNERJI

- CODACONS (Koordinator), Italija
- ISES, Italija
- BSDA, Bolgaria
- CRE.THI.DEV, Grčija
- NK INTERBLOCK, Slovenija
- TOSF, Turčija

Če želite izvedeti več o projektnih partnerjih, obiščite:

<https://codacons.it/progetto-iam/>

Izzivi, ki jih predstavlja manipulacija tekem, potrebujejo močno sodelovanje na evropski in mednarodni ravni danes, da bi zaščitili šport ter njegovo etičnost in integriteto v prihodnje.

Prirejanje rezultatov tekem lahko razvrstimo v dve širši skupini. V evropskem športu je bilo več primerov prirejanja tekem povezanih s korupcijo, igrami na srečo ali stavami. V takšnih primerih akterji, ki niso neposredno vključeni v igro oziroma klubsko dogajanje, vplivajo na posameznike, ki so neposredno vključeni v igro, da sodelujejo pri prirejanju rezultata.

Druga kategorija pa zajema manipulacijo športnih tekmovanj s strani športnih funkcionarjev, trenerjev ali igralcev v smislu prirejanja taktike ali strategije.

Vsakdo lahko manipulira s tekmovanji. Posamezniki, ki se vključujejo v te kriminalne aktivnosti, so lahko: 'Fixer' (=nekdo, ki deluje kot vezni člen med športniki in tistimi, ki želijo prirediti tekmo-običajno zaradi stav), igralci in njihovi soigralci ali lastniki klubov. Zakaj pa se ljudje, ki se ukvarjajo s športom, odločijo sodelovati v prirejanju rezultatov?

Trenerji in igralci bolj verjetno sodelujejo pri prirejanju rezultatov tekem, kadar določena tekma ne vpliva na končni izid tekmovanja. "Spot-fixing" pa pomeni, da posameznik namerno izvede določeno dejanje, vendar ne nujno z namenom, da izgubi tekmo. Posledično je v tem primeru občutek krivde bistveno manjši, kar pomeni, da so vpleteni bolj odprti za ponudbe, ki jih prejmejo.

S posamezniki, vključenimi v šport, je mogoče lažje manipulirati kot s tistimi, ki so

del ekipe. Zato so sodniki pogosto glavna tarča, saj lahko močno vplivajo na izid tekmovanj, niso pa del športnih ekip. Poleg njih pa tudi klubski uradniki, saj lahko vplivajo na klub in njegovo celotno kulturo.

Izzivi, ki jih predstavlja manipulacija tekem, potrebujejo močno sodelovanje na evropski in mednarodni ravni danes, da bi zaščitili šport ter njegovo etičnost in integriteto v prihodnje.

Iz tega razloga IAM podpira politike EU o prirejanju tekem, kot je tekoči delovni načrt za šport 2017–2020, katerega cilj je boj proti prirejanju tekem in je pomemben prispevek k doseganju skupnih ciljev za integriteto športa na evropski in mednarodni ravni. Poudarja pomen izobraževanja za preprečevanje nevarnosti korupcije in prirejanja rezultatov, kot pričakuje program Erasmus +. Poudarja pomen ozaveščanja, sodelovanja in izmenjave informacij med pristojnimi organi in organizacijami na nacionalni in mednarodni ravni, kot si prizadeva tudi projekt IAM, z izvajanjem izobraževalnih dejavnosti.

Naš projekt postavlja kot glavno prioriteto ozaveščanje mladih športnic in športnikov (starih od 14 do 16 let), da bi ohranili pravičnost in transparentnost športnikov. Ker je potencialni dobiček pri prirejanju tekem velik, so potrebna preventivna prizadevanja za zaščito igralcev. Zlasti na začetku svoje poklicne kariere morajo igralci poznati pravila, da zaščitijo prihodnost svojega športa.

Cilj IAM, ki se osredotoča na mlade športnike in športnice, je spodbujati prepoznavanje in zavračanje manipulacij in korupcije že od samega začetka, kar podpira kampanja UEFA "Prepoznaj, zavrni in

prijavi" ("Recognize, Reject and Report"). Dejansko so mladi športniki lahko bolj ranljivi, saj se soočajo z nevarnostmi trenutnih tehnoloških sprememb, hitrostjo in enostavnostjo globalne komunikacije, kar lahko poveča tveganje za vključevanje v športne stave. Ozavestiti jih je treba tudi o možnosti korupcije v športnih klubih in zvezah ter jih naučiti, kako zaščititi sebe in svoj šport. Zato je bistveno osveščati igralce U-14 do U-16 z izvajanjem interaktivnih delavnic, ki bodo prikazovale dejavnike tveganja, kot je slabo upravljanje v klubih in zvezah.

Projekt IAM koordinira CODACON (IT), ki je Združenje za varstvo pravic potrošnikov, zato smo v naši raziskavi vzeli v obzir tudi stališče športnih privržencev, navijačev (ki jih lahko štejemo za 'potrošnike' športnih prireditev), da jih zaščitimo pred prirejanjem tekem.

Navijači morajo imeti aktivno vlogo pri kampanjah za ozaveščanje in preventivnih projektih, znotraj svojih skupin. V tem okviru morajo navijači sodelovati s športnimi organizacijami.

Boljše upravljanje nogometnih klubov, vključno z vključevanjem navijačev in solastnikov, bo zmanjšalo tveganje prirejanja tekem:

- Formalizirano in neposredno vključevanje navijačev ali lastništvo skupnosti (manjšinski ali večinski delež) vodi do bolj demokratičnih struktur odločanja v klubih in s tem k večji preglednosti in trajnosti.
- Izvajanje osnovnih načel dobrega upravljanja, kot sta demokratična zastopanost in transparentnost, ustvarja okolje, v katerem je manj verjetno, da bo prihajalo do prirejanja tekem in da bo

družbena vrednost nogometa lahko razkrila svoj polni potencial, ki bo prispeval k razvoju skupnosti in aktivnemu državljanstvu.

- Zato morajo biti boljši predpisi o delovanju, z zanesljivim obvladovanjem tveganj in dobrim upravljanjem, sestavni del boja proti prirejanju tekem.

Vsak partner bo imel aktivno vlogo, predstavljal bo lastno dodano vrednost projektu in si skupaj z ostalimi partnerji prizadeval za zagotovitev pozitivnega vpliva na mlade, ki jim je projekt IAM namenjen. Tako bo skupna pobuda različnih zainteresiranih deležnikov, ki predstavljajo izobraževalni sektor, športno področje ter zaščito potrošnikov in navijačev športa, prispevala k ozaveščanju mladih športnikov o potrebi po večjem razumevanju te nevarnosti za ohranitev integritete, preglednosti in poštenosti v šport.

3. PRIREJANJE TEKEM V EVROPSKI UNIJI IN PROJEKTNA RAZISKAVA

Evropsko pravno področje še ni enotno; medtem ko se nekatere države osredotočajo na splošna kazniva dejanja korupcije ali goljufije, so druge uvedle posebne športne prekrške, da bi se spopadle s prirejanjem tekem – le-te so bodisi del njihovih kazenskih zakonikov (Bolgarija, Španija), zakonov o športu (Ciper, Poljska, Grčija) ali posebnih kazenskih zakonov (Italija, Malta, Portugalska). V Združenem kraljestvu se dogodki prirejanja tekem, povezani s stavami, kaznujejo zaradi kaznivega dejanja goljufanja pri igrah na srečo. Na splošno se te prakse močno razlikujejo glede kaznivosti dejanja, pa tudi glede obsega, objektivnih in subjektivnih elementov kaznivih dejanj ali ustreznih sankcij.

Prirejanje rezultatov tekem je v nasprotju z načelom pravičnosti na športnih tekmovanjih, kar je eden od ciljev ukrepov EU na področju športa (člen 165 PDEU). Reševanje vprašanja zahteva usklajena in koordinirana prizadevanja javnih organov, športnih organizacij in igralcev. V EU obstajajo številne regulative (pogoji za izdajo dovoljenj za igre na srečo, statuti športnih zvez) in mehanizmi samoregulacije (kodeksi ravnanja), pa tudi izobraževalne kampanje, pravila o navzkrižju interesov, sistemi za spremljanje stav in orodja za opozarjanje (piščalke, vroče linije itd.).

Sodelovanje med zainteresiranimi deležniki obstaja, vendar je omejeno. Jasno je, da je potrebno več sodelovanja med stavnici, športnimi organi in pristojnimi organi, vključno z nadzorniki iger na srečo, tako na nacionalni kot na mednarodni ravni.

Različne evropske institucije, kot so Evropski parlament, Evropska komisija in Svet Evropske unije, so spodbujale različne pobude za boj proti prirejanju tekem, ki so na voljo institucijam EU in državam članicam (sporočila, Zelene knjige, resolucije, konvencije in programi financiranja).

Več podrobnosti o takšnih pobudah je na voljo v celotnem poročilu.

V celotnem poročilu so za vsako državo predstavljene:

- Definicije prirejanja tekem
- Primeri, povezani s prirejanjem tekem
- Razpoložljiva statistika in analiza razpoložljivih podatkov na nacionalni ravni
- Pobude, vezane na prirejanje tekem na nacionalni ravni v projektnih državah
- Dobre prakse

Ko so bili vsi podatki zbrani, so partnerji, zadolženi za to projektno aktivnost - BSDA, BG - izvedli primerjalno analizo razmer na področju prirejanja tekem v sodelujočih državah projekta in pripravili nekaj

zaključkov ter smernic, koristnih za izvedbo ostalih projektov.

Na podlagi analiziranih nacionalnih področij, zakonodaje, praks in pobud glede prirejanja tekem in integritete v športu v tem poročilu,

4. ZAKLJUČKI IN PRIPOROČILA

Na podlagi omejenega števila študij primerov, lahko raziskave IAM izpostavijo nekatere ključne splošne zaključke glede učinkovitosti odzivov in posebnosti obetavnih praks na tem področju:

Obstajajo dokazi, da uvedba strožjih zakonskih kazni zmanjšuje stopnjo prirejanja tekem: izkazalo se je, da pravne kazni delujejo v državah, kjer je bilo prej prirejanje tekem zelo razširjeno.

Osredotočiti se je treba na preventivne ukrepe in hkrati tudi zakonske kazni: analiza praks IAM v sodelujočih državah je izpostavila vrsto pobud s področja izobraževanja in ozaveščanja, ki so se izkazale za uspešne v smislu sprejemanja vsebine med športnimi delavci in njihovi sposobnosti, da izboljšajo razumevanje, vplivajo na vedenje in spodbujajo poročanje o sumljivih vedenjih.

Vloga skupin z več zainteresiranimi deležniki za preprečevanje in reševanje korupcije v športu: nekatere študije primerov, o katerih so poročali partnerji, so poudarile možnost vključevanja vseh ustreznih akterjev v obravnavanje posebnih praks korupcije, vključno s sodnimi organi, vladnimi ministrstvi, nacionalnimi športnimi agencijami in zvezami.

Čeprav je **Bolgarija** vključena v več mednarodnih instrumentov za integriteto v športu in je prirejanje tekem označeno kot kaznivo dejanje tako v Kazenskem zakoniku, Zakonu o fizičnih aktivnostih in športu ter Zakonu o igrah na srečo, se tej temi še vedno ne posveča toliko pomena, kot predvideva pomen tega pojava. Nekateri športni subjekti na lokalni ravni, na primer Bolgarska nogometna zveza in Bolgarska teniška zveza, so sprožili lastne pobude za preprečevanje in boj proti prirejanju tekem, vendar je še vedno veliko prostora za nadaljnji razvoj politik in praks na nacionalni in lokalni ravni.

Pravna opredelitev prirejanja tekem v **Grčiji** je konkretna in dobro opisana, pa tudi obstoječi pravni okvir teme z izključno dodeljenimi pravicami nacionalni nogometni zvezi. Razpoložljivi pravni dogovori so na nek način preveč omejeni glede prirejanja tekem v drugih športih ter preprečevanja prirejanja rezultatov.

Zanimivo je izpostaviti njihovo politiko zaščite prijaviteljev nepravilnosti. Privlačen vidik je pojav, ki so ga raziskovalci projektov v Grčiji imenovali "Ukvarjam se s korupcijo v športu", ki ga lahko uporabimo kot vir navdiha za ostale države članice. Na podlagi ugotovitev poročila, so sedanje politike

ustvarile potrebo po bolj dodelanih ali iznajdljivih načinih za zmanjšanje stopnje korupcije v športu. Čeprav so bili sprejeti strožji nadzorni ukrepi, stave na primer še vedno ostajajo v veliki meri neobvladljive in splošna raven dobrega upravljanja v sektorju še vedno ni na ustrezni ravni.

Italija je ena od držav v EU, ki razvija pravni okvir na področju prirejanja tekem. Leta 2015 je bila sprejeta dodatna zakonodaja, ki vključuje celo zaplembo dobrin in lastnine, povezanih s prirejanjem tekem.

Slovenija je sprejela posebno zakonodajo, ki je posredno povezana s prirejanjem tekem v Zakonu o igrah na srečo, vezano na postopek pridobivanja licence za izvajanje iger na srečo. V zadnjem času so znani primeri kršitev v športu, ki so jih zabeležili projektni partnerji in kličejo po nadaljnjih ukrepih, potrebnih na nacionalni ravni, saj celo državni mediji poročajo o teh negativnih pojavih, znanstveniki pa jih imenujejo kar "nogometna mafija".

Dogovarjanje tekem je v **Turčiji** kaznivo dejanje, kar je zapisano v Zakonu o preprečevanju nasilja in nepravilnosti v športu, ki predvideva tudi vrsto sankcij ob odkritju omenjenega kaznivega dejanja. Kljub temu je pomanjkanje integritete zabeleženo v več medijsko zajetih primerih, zaradi česar so potrebni nadaljnji, strožji ukrepi.

Ena največjih vrzeli, o kateri je poročala raziskovalna skupina IAM, je pomanjkanje ustreznih in posodobljenih statističnih podatkov o integriteti športa, saj Bolgarija, Grčija in Slovenija nimajo ustreznih podatkov za obravnavo. Italija in Turčija na drugi strani

poročata o razpoložljivih podatkih - nedavni statistični podatki iz leta 2020 (in prejšnji iz leta 2004) za Italijo in akademske raziskave z razpoložljivimi podatki za Turčijo. Projektna skupina IAM priporoča, da nacionalne institucije na področju športa redno beležijo ustrezne statistike o integriteti športa.

Tako del poročila za pobude in kampanje proti prirejanju tekem, kot tudi izpostavljene dobre prakse, so vir navdiha za športni sektor in projektna skupina IAM bo postavila temelje za več aktivnosti in uspešne projekte ter kampanje na področju integritete v športu. Začetek z majhnimi koraki nas lahko pripelje do velike spremembe v prihodnosti. IAM skuša identificirati dobre prakse in inovativne pristope, ki se uporabljajo ali preizkušajo na evropski ravni, kjer se z izobraževanjem mladih športnikov borijo proti nevarnostim prirejanja tekem, s katerimi se sooča šport, da bi ohranili preglednost, poštenost in spoštovanje drugih na zgodnji ravni športnih dejavnosti. Na podlagi primerov dobrih praks se bodo razvila merila kakovosti in priporočila za metodologije IAM in vsebine izobraževalnega gradiva. Spodnja tabela povzema prakse, ki so bile opredeljene in poročane po vrsti projekta, pobude, aktivnosti... (popolne podatke najdete v celotni raziskavi projekta IAM).

ŠT	Projekt	Država/-e	Spletna stran
1	Play Fair Code	Avstrija	https://www.playfaircode.at/en
2	SRM - Education through sport – Shaping role models for the future	Slovenija, Portugalska, Hrvaška	http://safeyou.eu/
3	Training on Protected Reporting System for Professional and Grassroots Sport (T-PREG)	Portugalska, Italija, Španija, Belgija in Slovenija	http://www.tpreg-training.eu/
4	About the POINTS	Belgija, Hrvaška, Češka, Danska, Francija, Nemčija, Italija, Nizozemska, Norveška, Portugalska in Slovenija	https://www.points-project.com/
5	Data Integrity - Bulgarian Basketball Federation and the National Basketball League	Bolgarija	https://basketball.bg/news.php?g=20&id=9719
6	Against match fixing – European Research & Education Programme	Bolgarija, Poljska, Makedonija, Belgija, Italija, Francija, Avstrija, Nemčija	http://againstmatchfixing.com/
7	FIX the FIXING	Grčija, Združeno kraljestvo, Francija, Ciper, Irska, Avstrija	https://playthegame.org/media/7492285/Nikolaos-Theodorou.pdf
8	WHISTLE	Grčija, Ciper, Francija, Nemčija, Romunija, Združeno kraljestvo, Italija	http://sportwhistle.eu
9	Staying on side	Nemčija, Grčija, Italija, Litva, Portugalska in Združeno kraljestvo, Norveška in Poljska	https://www.transparency.org/news/feature/staying_on_side_how_to_stop_match_fixing
10	PROtect Integrity	Združeno kraljestvo, Irska, Francija, Danska, Grčija, Italija, Španija	https://www.protect-integrity.com
11	AMATT – Anti Match-Fixing Top Training	Italija, Avstrija, Portugalska, Slovenija in Španija	https://www.amatt.eu
12	INTEGRITY TOUR	Italija	https://www.lega-pro.com/progetto-integrity/cosa-e/
13	BE TRUE. BE YOU. BELIEVE IN SPORT	Italija	https://www.taekwondoitalia.it/news-fita/1822-be-true-be-you-believe-in-sport.html
14	DON'T FIX IT!	Slovenija, Združeno	https://www.fifpro.org/en/rights/mat

		kraljestvo, Grčija, Italija, Romunija, Finska, Madžarska, Norveška, Škotska	ch-fixing/match-fixing-don-t-fix-it
15	FIFA INTEGRITY SUPPORT	Člani FIFA	https://www.fifa.com/who-we-are/legal/integrity/integrity-support/
16	Oli Project	Turčija	https://www.olimpiyatkomitesi.org.tr/Detail/Guncel/14/1
17	Olympic Mothers	Turčija	https://www.olimpiyatkomitesi.org.tr/Haber-Detay/PG-Turkiye%E2%80%99den-30-Yilinda-30-Sporcuya-ve-Annelerine-Destek/1502
18	I'm the joy of my school, I'm the fair play ambassador	Turčija	n/a

Priporočila odločevalcem v športu

Projektna skupina IAM želi spodbuditi odločevalce v športu, voditelje institucij in zainteresirane deležnike, da:

- Omogočijo preprečevanje prirejanja tekem in boj s prirejanjem na vseh ravneh;
- Zagotovijo ustrezne možnosti izobraževanja, povezane z integriteto v športu;
- So ambasadorji dobrega upravljanja v športu.

Priporočila športnim organizacijam

Projektna skupina IAM želi spodbuditi športne organizacije, klube in zveze, da:

- Razvijajo in izvajajo posebne politike integritete in notranja / zunanja usposabljanja o integriteti znotraj svojih enot;
- Sprejmejo odnos preprečevanja in boja proti prirejanju tekem;
- Spodbujajo dobro upravljanje v športu, na katerikoli ravni njihovih struktur.

